Александар М. Новаковић[1]
Универзитет у Нишу
Филозофски факултет
Департман за србистику

УДК 37.091.64:811.163.41(734.7)
811.163.41'243
378.4(734.7)
https://doi.org/10.46630/ish.12.2026.21

СТАТУС СРПСКОГ ЈЕЗИКА У УЏБЕНИКУ *НАШ ЈЕЗИК* АМЕРИЧКОГ УНИВЕРЗИТЕТА КОЛУМБИЈА

У раду се анализира садржај уџбеника *Наш језик: дигитални ресурси за учење основа бошњачког, хрватског и српског језика*, који је дизајниран и објављен на Универзитету Колумбија у Сједињеним Америчким Државама. Истраживање је усмерено на начин представљања српског језика у односу на његове политичке варијанте – хрватски и бошњачки. Коришћењем дескриптивне методе анализира се и испитује у којој мери уџбеник одступа од лингвистичких и историјских чињеница у корист политички мотивисаних тумачења. Посебна пажња посвећена је начину представљања фундаменталних питања српског језика – његовог историјског развитка, именовања, географског простирања, заступљености ћирилице, односно екавског и ијекавског изговора. Резултати истраживања показују да се уџбеником подстиче вештачко раздвајање једног језика, чиме се промовише идеолошки приступ учењу и настави, уместо научно утемељене лингвистичке перспективе. Рад указује на потребу критичког преиспитивања наставног материјала који се користи у иностраним образовним институцијама, посебно када се бави осетљивим питањима националног и језичког идентитета.

Кључне речи: српски језик, бошњачки језик, хрватски језик, политика, уџбеник *Наш језик*, ћирилица, екавски и ијекавски изговор

Увод

Друштвено-политичка дешавања с краја XX века утицала су да српски језик буде преименован, политичким путем, у српски, хрватски, бошњачки и, најзад, црногорски језик. Иако је језик Срба, Хрвата, Бошњака и Црногораца, у лингвистичком смислу, један језик, дошло је до појаве каква није забележена нигде у свету: „У времену 19, нарочито 20. вијека, а што се преноси и на 21. вијек, политичко-идеолошки пројекти усмјерени против српског језичког идентитета довели су до ситуације којој паралела нема у савременим цивилизацијским токовима" (Стојановић, 2019: 71). За разлику од енглеског, немачког, шпанског и португалског језика, који се користе са својим именима на различитим територијама, српски језик се остварује

[1] aleksandar.novakovic@filfak.ni.ac.rs

и под несрпским. Од једног „лингвистичког језика" (српског) креирано је више „политичких језика" са несрпским именима. Тежећи разобличавању политичко мотивисаног деловања квазилингвиста, Милош Ковачевић (2015: 15) издваја три релевантна критеријума за одређивање језичког идентитета, од којих су два чисто лингвистичка – структурни, генетски и комуникативни. Под њима се подразумевају структура датог језика, процеси постанка језика из основице и мера разумљивости језика говорницима „другог" језика. Зато се природно и логично поставља питање како је дошло до стварања више имена за један лингвистички језик. Одговор лежи у државним, националним и верским критеријумима, који су у одређеном периоду одговарали политици и идеологији. Разарање српског језичког простора реализовано је под окриљем националних покрета који су тежили ка потпуном затварању српског језика у границе Србије кроз коришћење чак осам политичких критеријума за одбрану својих назовијезика (в. Ковачевић, 2013: 148).

У контексту наставе на иностраним универзитетима, почео се користити термин БХС језик [бошњачки-хрватски-српски],[2] скројен у Дејтону и Хагу.[3] „Ова скраћеница, формирана према абецедном редослиједу, замјењује ранији назив *српскохрватски*" (Дешић, 2011: 188). Њена употреба је мотивисана економичношћу функционисања образовних установа; јефтиније је ангажовати једног предавача или преводиоца него три особе. Ипак, морамо имати у виду да се нипошто не сме искључити (ни) политичка мотивисаност, која, осим привидног помирења завађених народа, прекраја историјски развитак српског језика стављањем несрпских назива на прво, друго, односно треће место. Термин се посебно почео користити на иностраним универзитетима, на којима је пре политичких дешавања у бившој Југославији, српски језик „био на другом месту, одмах иза руског језика, који је с правом имао примат (Брборић, 2018: 22). Дакле, постојало је велико интересовање за учењем српског као страног језика, и то у преко тридесет земаља (Банаух Бјелановић, 2007: 244). Нажалост, стварањем политичких језика почиње се мењати слика о лекторатима на иностраним универзитетима. „Многи су преименовани, неки су угашени, а они који су остали суочавају се са великим бројем проблема (небрига надлежних установа, недостатак наставних средстава, нерегулисано питање плаћања лектора и сл.), опстајући захваљујући ентузијазму ангажованих лектора (Новаковић, 2023: 208–209).[4] Нажалост, „ниједна државна уста-

[2] У новије време се појављује и термин БХМС [бошњачки-хрватски-монтенегрински-српски].

[3] „Најприје у заносу југословенства, а потом на таласу братства и јединства, српски књижевни језик добио је, уз српски пристанак, сложеничко име српскохрватски, не због тога што је он (етно)лингвистички и хрватски, него због тога што су га као свој књижевни језик […] *приграли* и Хрвати" (Ковачевић, 2013: 145).

[4] Говорећи о тенденцијама развоја српског језика, Предраг Пипер (2014: 98) издваја гашење лектората српског језика који су „претворени у лекторате хрватског језика или лекторате БХС језика (бошњачко-хрватско-српски)".

нова нема цјеловите податке ни о броју ни о дистрибуцији лектората српског језика" (Крајишник, 2014: 219). У таквим „неповољним" условима, примат су добили лектората наведених политичких језика или лектората чија су имена оличена у горенаведеном термину *БХ(М)С*.

Методолошке поставке истраживања

Предмет и циљ истраживања

Питање односа српског, бошњачког и хрватског језика посебно постаје интересантно у контексту наставе српског као страног језика. Предраг Пипер (2014: 105) сматра да коришћење скраћенице БХС [бошњачко-хрватско-српски] представља покушај „обнављања неке врсте лабавог језичког заједништва". Међутим, иако систем српског језика представља „надсистем његовим варијантама које су у новонасталим државама добиле национална имена и статус службених језика" (Бабић, 2022: 40), коришћење скраћенице настале у академским и административним круговима западних земаља у пракси представља политичко средство чије је деловање усмерено ка одржавотворењу појединих интересних група. Његова употреба је у супротности са свим лингвистичким критеријумима диференцирања језика и, наравно, историјским развитком српског језика. Важно место у експанзији коришћења овог термина имали су западноевропски и амерички универзитети, који су, осим именовања катедри и предмета, предано радили на креирању и објављивању уџбеничког материјала, који су постали средство за ширење политичке идеје о постојању тројезика. „Посве је јасно да су разлози лежали не у љубави према славенским језицима, него у политичким напорима да се и у вријеме највећих подјела између Истока и Запада пронађе начин да Запад има дојам да контролира Исток" (Николић, 2013: 29). Анализа уџбеничке продукције током XX века, а посебно у периоду након Другог светског рата, показује да постоји континуитет у њиховом објављивању, као и да њихов број није занемарљив. Готово свака катедра на иностраним универзитетима припремила је и објавила наставни материјал за потребе реализације сопствених курсева. У њима су, сходно својим настојањима и интересима, пружали тумачења фундаменталних питања српског језика и њему сродних политичких варијанти. Један од најновијих уџбеника јесте *Наш језик: дигитални ресурси за учење основа бошњачког, хрватског и српског језика*[5] америчког Универзитета Колумбија, објављен 2021. године. О уџбенику је, са становишта визуелно-графичког и дидактичко методичког обликовања раније писано (в. Новаковић, 2025). Међутим, уџбеник је веома интересантан у погледу начина предста-

[5] Назив уџбеника на на српски језик превео је са енглеског аутор овога рада у складу са Одлуком 26 Одобра за стандардизацију српског језика (http://skr.rs/zffZ). Уџбеник је доступан у електронском облику на следећој веб-адреси: https://bcs.lrc.columbia.edu.

вљања односа трију наведених језика. Стога је предмет овога рада садржинска анализа уџбеника *Наш језик*, са циљем стварања јасније слике о начинима представљања лингвистичких и историјских чињеница о српском језику и његовим политичким варијантама.

Задаци истраживања

У складу са дефинисаним предметом и циљем истраживања издвојили смо следеће истраживачке задатке:

1. Сагледати садржај наведеног уџбеника у вези са питањем односа српског језика према политичким варијантама – бошњачким и хрватским.
2. Оценити у којој мери анализирани уџбеник одступа од лингвистичких критеријума и историјских чињеница у корист политички мотивисаних тумачења.

Методе и грађа истраживања

У складу са дефинисаним предметом, циљем и постављеним задацима истраживања користили смо дескриптивну методу. Грађу за истраживање чинио је уџбеник *Наш језик* америчког Универзитета Колумбија (из Њујорка), креиран и публикован у периоду од 2018. до 2021. године. Истраживање је спроведено током маја 2025. године.

Статус српског језика у уџбенику *Наш језик*

Уџбеник *Наш језик: дигитални ресурси за учење основа бошњачког, хрватског и српског језика* (енг. *Naš jezik: Digital Learning Resource for Elementary Bosnian, Croatian, and Serbian*) објављен је на Департману за словенске језике Универзитета Колумбија у Њујорку.[6] Намењен је изучавању српског језика (и њихових политичких варијанти) на почетном А2 нивоу.[7] У изради и публиковању уџбеника учествовао је читав тим: Александар Бошковић, лектор Департмана – супервизор, Милица Иличић – састављач наставног материјала, Сандра Злотрг – лектор, Ивана Адамовић, Ивана Радовановић – графички дизајнери, односно Селма Асотић, Ђиво Ђуровић, Биљана Милановић и Сандра Злотрг – креатори аудио-записа.[8] Уџбеник је обликован на тај начин да подржи реализацију хибридне наставе. Доступан

[6] Универзитет постоји од 1754. године. Славистика се на њему изучава од 5. маја 1915. године. Први професор био је Џон Дајнли Принс (Микош, 2016: 101).

[7] Српски језик се, према информацијама на званичном веб-сајту, изучава од 1917. године.

[8] Објављивање уџбеника подржано је кроз три узастопна гранта за иновације, који су додељивани у периоду од 2018. до 2021. године.

је у електронском облику на званичној веб-адреси: https://bcs.lrc.columbia.edu. Према речима аутора/састављача, уџбеник је усмерен ка представљању садржаја неопходних за развијање компетенција за коришћење тројезика „у изворном језичком крајолику". Кроз читав уџбеник можемо пратити начин на који се сагледава статус српског језика и његових политичких варијанти.[9] Сам назив уџбеника представља веома комплексну структуру. С једне стране, састоји се од еуфемистичког назива „наш језик" и, с друге стране, одреднице „дигитални ресурси за учење основа бошњачког, хрватског и српског језика", у којој се, коришћењем абецедног реда језика, одступа од научних чињеница о историјском развитку српског језика.[10] Занемаривање лингвистичких критеријума сведочи у прилог чињеници о несумњивим политичким настојањима да се, између осталог и на овај начин, одређене групе одржавотворе. У предговору овог уџбеника аутори указују на историјска дешавања која су довела до стварања више држава и њихових језика, које аутори именују као „босански, хрватски и српски". Међутим, супротно историјским чињеницама и сазнањима, случајно или намерно се изоставља постојање Републике Српске: „Након распада Југославије током деведесетих година државе наследнице Босна и Херцеговина, Хрватска и Србија усвојиле су свака другачији стандард језика који је раније био познат као српскохрватски". Милош Ковачевић (2013: 134) сматра да је замена српског имена Вуков(ск)ог књижевног језика српскохрватским у каснијим временима коришћено као алиби појединим групама да „у форми пронађу и непостојећу садржину" у виду хрватског, бошњачког (па и у новије време, црногорског) језика.[11] Инсистирањем на издвајању хрватског, а касније бошњачког језика, у већем броју приручника, рачунајући и анализирани, доказује се да проглашење посебних језика има своје оправдање и одговараjуће утемељење у науци и настави. Ипак, аутори уџбеника признају да

[9] „Ни на почетку своје стандардизације српски језик није био језик који је створен само за Србију, него је то био језик који је Вук Стеф. Караџић стандардизовао за све Србе *без разлике вјерозакона и мјеста становања*. […] Тако данас Вуков(ски) српски језик као књижевни језик не употребљавају само Срби, него и Хрвати, Црногорци и Муслимани (који себе национално преименоваше у послљедњем десетљећу XX вијека у Бошњаке. Српски Вуков(ски) књижевни језик тако је књижевни језик и Срба, и Хрвата, и Црногораца, и Муслимана (Бошњака), и употребљава се не само у Србији и Републици Српској него и у Црној Гори, Хрватској и Федерацији Босне и Херцеговине" (Ковачевић, 2003: 7).

[10] Милош Ковачевић (2017: 14) истиче да се у социолингвистици српски језик мора имати два значења: „он је хипероним и кохипоним терминима *хрватски*, *бошњачки/босански* и *црногорски језик*. Као хипероним, он једини има статус лингвистичког језика, док су сви остали само политички језици (језици само по имену), а према лингвистичким критеријумима, то су искључиво варијанте српског језика".

[11] „По сили историјске неминовности ми морамо признати да је хрватски језик у ствари део српскога књижевно-језичкога корпуса, јер Срби у Хрватској употребљавају само тај израз као свој сопствени. – То заправо не може ништа друго значити него да је српски књижевни језик континуант српскохрватскога у пуном његовом обиму" (Симић, 2013: 15).

„разлике у граматици и речнику нису довољно значајне да спрече међусобно разумевање", због чега се наведени језици предају у једној учионици и у мешовитој групи ученика који желе да науче било који од ова три језика. У самом уџбенику варијанте су обележене различитом бојом, односно симболом: „Визуелна диференцијација нам омогућава да представљамо говорнике свих званичних стандарда који међусобно разговарају, одражавајући реалност беспрекорне комуникације преко политичких граница". Тако је српска варијанта у текстовима лекција обележена плавим троуглом, хрватска црвеним квадратом, а бошњачка жутим кругом (в. фотографију 1).

Фотографија 1. *Визуелно-графичко обележавање језика у анализираном уџбенику*

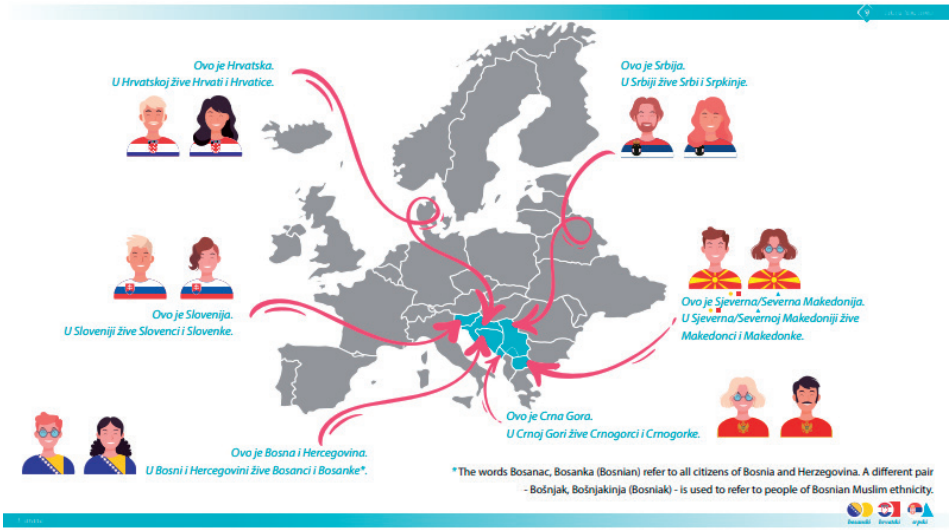
Разлике међу њима у самом уџбенику нису јасно ни прецизно дефинисане, јер је, како Милош Ковачевић (2015: 68) показује, узимајући у обзир лингвистичке доказе, хрватски и бошњачки су „само друго име српскога језика".[12] Некада се диференцирају облици речи – *Ко*, *Шта* (С, Б) и *Тко*, *Што* (Х), каткад екавски и (и)јекавски изговор – *дечак*, *дете*, *леп* (С), *дјечак*, *дијете*, *лијеп* (Б, Х), мада има случајева и да се диференцирају према правописним правилима – *сто* (С, Б) и *стол* (Х). Међутим, није јасно којим критеријумима су се аутори водили када су одређивали да се лексеме *плоча*, *сретна*, *благдани*, *животописи* и др. користе у бошњачком и хрватском, а лексеме *табла*, *срећна*, *празници*, *биографије* и сл. у српском и бошњачком. Узмимо као пример лексему *благдан*, за коју Петар Башић (2022: 30) тврди да је „у српском језику у религијској упоради нема", а која се у *Речнику српског језика* Матице српске одређује као „празнични дан, празник; крсно име, слава" (стр. 86). Сходно томе, можемо

поставити питање „у чему је разлика између ијекавске варијанте српског, хрватског и бошњачког језика?. Са сигурношћу можемо тврдити да се наведене речи тзв. бошњачког и хрватског језика користе међу Србима са обе стране Дрине, због чега се наведена диференцијација не може сматрати ваљаном, а поступак аутора анализираног уџбеника усмерен ка расрбљавању имена језика. Уз, то, како се може објаснити то што аутори уџбеника лексеме лак, кафа везују за бошњачки језик када је Фатима Пелесић-Муминовић раније истакла да се у „босанском" користе облици *лахак*, *кахва*? Говорећи о тенденциозном истицању разлика између варијанти, Иван Клајн (1996: 39) указује да су и у ретким научним студијама током XX века преувеличаване разлике „неки пут тенденциозно, а још чешће због неједнаког познавања […] варијаната". Сличног мишљења је и Милош Ковачевић (2003: 35–37) који указује на намере тзв. хрватских и бошњачких лингвиста који поједине речи олако проглашавају српским.[13] Велики део текстова је остао немаркиран под изговором да се може „универзално користити", при чему се под универзалним коришћењем језика подразумева успостављање несметане комуникације међу припадницима различитих стандарда. Разлике између бошњачке, хрватске и српске варијанте се у уџбенику, према речима аутора, означавају у складу са стандардизованом граматиком и речником званично признатим у земљама у којима се користе. Нажалост, аутори чине огроман хибрис у самом уџбенику, одвајајући српски језик од чињениног стања ствари, односно од ијекавског изговора и знатно шире географске распрострањености:[14] „Већина наших студената који желе да уче српски намеравају да путују, раде или студирају у Србији, где ће се од њих очекивати само екавска варијанта. Због тога су све речи на ијекавском у читавом уџбенику означене искључиво као бошњачке и хрватске". Наведена констатација не само да је погрешна, већ директно искључује државотворност Републике Српске, у којој се користи српски језик и ијекавски изговор, о чему постоји кратка (за)белешка у предговору: „Наиме, стандардни српски језик препознаје и екавски и ијекавски дијалекат, при чему се овај други широко говори у Републици Српској". Александар Новаковић (2025) сматра да „овакав приступ у представљању садржаја и обликовању несумњиво води ка прекрајању историје и распарчавању територије, језика, традиције, историје и уопште културног наслеђа". Милош Ковачевић (2012: 382–383) ијекавицу узима као једну од најинхерентнијих језичких особина српског језика. У самом уџбенику Република Српска је припојена Босни и Херцеговини, без истицања јасних државних граница. Другим речима, избрисана је са географске карте Европе, при чему је

[13] Милош Ковачевић (2003: 36) посебно указује на пример плагијата Фатиме Пелесић-Муминовић, која је написала и у Зеници штампала 1997. године као своје уџбеник *Босанског језика за странце*, плагирајући, уз промену неколико лексема) уџбеник *Српскохрватски језик I* Зоре Вукадиновић и Јелене Јовановић (Институт за стране језике, 1979). Иван Клајн (1998: 17) наведени уџбеник оцењује као „ретко безочан случај плагијата". За више информација о уџбенику погледати у: Клајн, Иван (1998). О једном „лахко" написаном уџбенику. *Језик данас*, 7, 17–19.

[14] Аутори и сами признају да су „неки компромиси били неопходни ради постизања јасноће".

у деветој лекцији уџбеника „Моја земља" изостављен податак да у Републици Српској живе Срби који говоре српским језиком, као што у Хрватској живе Хрвати и Хрватице, у Србији Срби и Српкиње, у Босни и Херцеговини Босанци и Босанке, а у Македонији Македонци и Македонке (в. фотографију 2). Интересантно је да аутори ниједног тренутка не помињу Републику Српску као земљу у којој се налазе географски локалитети приказани на пратећим фотографијама – Вишеград, Требиње, Кравице, већ се у опису помиње искључиво Босна и Херцеговина.[15] Уз наведено, иако се именују и помињу престонице држава – Београд, Загреб и Сарајево, нигде се у уџбенику не помиње Бања Лука, као средиште Републике Српске.

Фотографија 2. *Спорна карта у анализираном уџбенику*

Једно од фундаменталних питања српског језика јесте и питање места ћириличког писма и његовог односа према латиничком. Још у доба заједништва и тзв. српскохрватског језика говорено је о важности изучавања ћириличког и латиничког писма, јер странци могу „доживјети прави типографски шок при сусрету с нашом двоазбучном штампом" (Дабић, 1986: 128). Зато аутори уџбеника ове врсте настоје да користе паралелно оба писма, што је пракса која се примењује деценијама уназад (в. Игњатић, 1984: 81). Иако се, наизглед, паралелно користе и ћириличко и латиничко писмо, латиничко доминира у његовом већем делу. Ћириличко писмо и његова употреба у анализираном уџбенику је маргинализовано; процентуално гледано, у лекцијама проценат заступљености ћириличког писма варира од 5 до 20 процената, што показује да се као основно писмо користи латиница, а да ћирилица никако нема равноправно место.[16] У анализираном уџбенику се ћириличко писмо ис-

[16] „Иако је ћирилица једино српско национално писмо, иако она Србе прати од почетака

кључиво везује за српски стандардни језик, док се латиничко везује за тзв. хрватски и бошњачки. Притом, ћириличко писмо се не представља као културна вредност или темељна компонента српског језика, већ као техничка вештина коју треба познавати. Дакле, недостаје историјски, културни или нормативни контекст њеног коришћења. Ипак, чињенично стање ствари показује да се у свакој лекцији уџбеника користи ћириличко писмо (в. фотографију 3).

Фотографија 3. *Коришћење ћириличког писма у одређеним деловима лекција*

Ћирилица је у анализираном уџбенику употребљена махом декларативно, са функциојом да формално обележи српски стандард, али не и да се заиста учи, чита и пише као живо писмо. Анализа садржаја уџбеника показује да се ученицима шаље порука да је латиница универзална норма, а ћирилица само изузетак. Таквим приступом аутори подстичу пасивно препознавање ћирилице, али не активно овладавање. Тако се, примера ради, ученици упознају са ћириличким писмом већ у првој лекцији, у којој је дат напоредни приказ ћириличког и латиничког писма са задатком преписивања изабраних речи са ћирилице на латиницу. Ћириличко писмо се користи за средство за представљање краћих текстова и давања задатака репродуктивног типа. Тек кат-кад се од ученика очекује да га користи за писање краћих или дужих састава. Такође, иако је веома добро познато да „ништа толико не потврђује ни Србе ни српски карактер српскога језика колико његово матично ћирилично писмо” (Бабић, 2015: 81), нигде се анализираном уџбенику

писмености до данас, у посљедњем стољећу она код Срба бива све више потискивана латиницом, и све чешће њом замјењивана” (Ковачевић, 2017: 32).

ћириличко писмо не везује за Републику Српску и Србе који живе на просторима западно од Дрине. Ово није усамљени случај затирања ћириличког писма у нововековној српској историји на наведеним просторима: „Стотине и стотине хиљада примерака књига штампаних ћирилицом уништене су у рату деведесетих година, највише у Хрватској и на Косову и Метохији" (Пипер, 2014: 14).

Закључак

Анализа уџбеника *Наш језик: Дигитални ресурси за учење основа бошњачког, хрватског и српског језика*, који је објављен у оквиру Департмана за словенске језике Универзитета Колумбија, указује на низ проблематичних аспеката који превазилазе методичке и педагошке оквире и улазе у домен лингвистичке неутемељености и политички обојеног приступа. Уџбеник, иако наизглед намењен учењу језика на А2 нивоу, представља конструкцију у којој се под плаштом мултистандардности, дигиталне отворености и интеркултуралности спроводи лингвистичко раздвајање једног истог језика на више варијанти, чиме се негира његова суштинска јединственост и историјско-структурна целина. Посебно је проблематично то што се српски језик у овом уџбенику представља сведено – искључиво кроз екавски изговор – чиме се у великој мери занемарују ијекавска варијанта. Иако аутори декларативно признају постојање више стандарда и могућност говорника да се међусобно разумеју, самим визуелним и текстуалним разграничењем уџбеник не само да потенцира разлике, већ и отвара простор за политичку инструментализацију језика. Иако се тврдње о међусобној разумљивости варијанти појављују као образложење за заједничку наставу, уџбеник, парадоксално, врши систематско разграничење, без јасних научних и лингвистичких критеријума. Даље, уџбеник изоставља политичке и културне чињенице, попут постојања Републике Српске као територијалне и државотворне целине српског народа, занемарујући постојање српског језика на просторима западно од Дрине. Оваквим поступком уџбеник не само да замагљује реалне историјске и друштвене чињенице већ директно утиче на формирање искривљене слике код странаца који га користе за учење. Илустрације, графички симболи и географске карте се користе не да појасне, већ да утичу на мишљење и размишљање ученика – што представља суптилан, али јасан чин језичког и идентитетског инжењеринга. Поред тога, ћирилица је у уџбенику маргинализована и сведена на декор или куриозитет, а не на равноправан писмени систем српског језика. Иако се формално помиње и повремено користи у задацима, она се не третира као писмо које треба активно усвојити и практиковати, већ више као визуелни симбол српског стандарда. Оваквим приступом ученици усвајају латиницу

као једино функционално и потребно писмо, док ћирилицу задржавају у пасивном препознавању – чиме се индиректно доприноси њеном додатном маргинализовању у образовном процесу. Сумирајући све наведено, може се закључити да *Наш језик* није само уџбеник језика, већ и пример модерне политичке интервенције у језичку политику, представљене кроз медиј наставе. Иако технички и методички уређен, овај материјал одражава шире тенденције институционалног расрбљавања језика и културе, прикривеног иза модела дигиталног учења. Дакле, овај уџбеник представља симптом дубљих друштвених процеса у којима се лингвистичка наука све чешће подређује политичким агендама. У том контексту, критички осврт на овакве материјале није само питање језичке струке, већ и одговорност према очувању културног и националног идентитета. Управо зато, неопходно је да наставници, лингвисти и институције образовања остану свесни своје улоге у заштити стандардног српског језика и његовог пуног израза у свим његовим облицима – укључујући и ћирилицу, екавски и ијекавски изговор, као и богато културно наслеђе које тај језик са собом носи.

Литература

Бабић, 2015: M. Babić, Bosanski problemi srpskog jezika u Bosni i Hercegovini. Užice: *Uzdanica*, XII, 77–85.

Бабић, 2022: М. Бабић, О идентитету српског језика, у: М. Ковачевић, Д. Бабић и И. Чутура (ур.), *Идентитетске промене: српски језик и књижевност у доба транзиције*. Крагујевац: Универзитет у Крагујевцу, 39–47.

Банаух-Бјелановић, 2007: Б. Банаух-Бјеланови, Положај српског језика као страног у земљи и иностранству, у: М. Дешић (ур.), *Српски као страни језик у теорији и пракси*. Београд: Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, 243–245.

Башић, 2022: P. Bašić, Još o blagdanu i prazniku. Zagreb: *Jezik*, *69* (1), 30–32.

Брборић, 1996: Б. Брборић, Предисторија и социолингвистички аспекти, у: М. Радовановић (ред.), *Српски језик на крају века*. Београд: Институт за српски језик САНУ, Службени гласник, 17–36.

Брборић, 2018: В. Брборић, Будућност лектората српског језика са освртом на прошлост и садашњост. Београд: *МСЦ, Саопштења*, *48* (2), 21–30.

Дабић, 1986: B. Dabić, Neka pitanja iz nastave srpskohrvatskog jezika u slovenskim zemljama, u: P. Vučković (ur.), *Naučni skup „Nastava srpskohrvatskog jezika kao stranog"*. Beograd: Institut za strane jezike, 127–131.

Дешић, 2011: М. Дешић, Српски језик као страни у БХС контексту, у: В. Крајишник (ур.), *Сриски као страни језику теорији и иракси II*. Београд: Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, 187–195.

Игњатић, 1986: Z. Ignjatić, Specijalizovani tečajevi srpskohrvatskog jezika za strane

studente, u: P. Vučković (ur.), *Naučni skup „Nastava srpskohrvatskog jezika kao stranog"*. Beograd: Institut za strane jezike, 113–116.

Клајн, 1996: И. Клајн, Лексика, у: М. Радовановић (ред.), *Српски језик на крају века*. Београд: Институт за српски језик САНУ, Службени гласник, 37–86.

Клајн, 1998: И. Клајн, О једном „лакко" написаном уџбенику. Београд: *Језик данас*, *7*, 17–19.

Ковачевић, 2003: М. Ковачевић, *Српски језик и српски језици*. Београд: СКЗ, БИГЗ.

Ковачевић, 2012: М. Ковачевић, Србистика и статус тзв. босанског језика, у: Б. Тошовић, A. Wonisch (ур.), *Српски погледи на односе између српског, хрватског и бошњачког језика*. Грац, Београд: Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität Graz, Београдска књига, 369−384.

Ковачевић, 2013: М. Ковачевић, Однос српског и српскохрватског књижевног језика, у: Б. Тошовић, A. Wonisch (ур.), *Српски погледи на односе између српског, хрватског и бошњачког језика*. Грац, Београд: Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität Graz, Београдска књига, 131–143.

Ковачевић, 2013: М. Ковачевић, Српски језик и његове варијанте, у: Б. Тошовић, A. Wonisch (ур.), *Српски погледи на односе између српског, хрватског и бошњачког језика*. Грац, Београд: Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität Graz, Београдска књига, 145–152.

Ковачевић, 2015: М. Ковачевић, *Српски језик између лингвистике и политике*. Бања Лука: Друштво наставника српског језика и књижевности Републике Српске.

Ковачевић, 2017: М. Ковачевић, *Српски језик под лупом науке*. Београд: Службени гласник.

Крајишник, 2014: В. Крајишник, Лекторати српског језика, у: С. Танасић (ур.), *Српски језик и актуелна питања језичке политике*. Београд: Институт за српски језик САНУ, 217–226.

Микош, 2016: M. Mikoś, Polish language and literature at Columbia University in New York: Early history (1915–1948), *The Polish Review*, *61*(3), 99–107.

Николић, 2013: D. Nikolić, Slavistika bez vizije. *Vijenac: novine Matice hrvatske za književnost, umjetnost i znanost*, 512.

Новаковић, 2023: А. Новаковић, Слика лектората за српски језик у онлајн-медијима. Ниш: *Исходишта*, 9, 207–222.

Новаковић, 2025: А. Новаковић, Уџбеник *Наш језик* њујоршког Универзитета Колумбија у настави српског као страног језика. Ужице: *Узданица*, 22, 281–293.

Пипер, 2014: П. Пипер, *Лингвистичка славистика*. Београд: Славистичко друштво Србије.

Симић, 2013: Р. Симић, Српски књижевни језик према хрватском, у: Б. Тошовић, A. Wonisch (ур.), *Српски погледи на односе између српског, хрватског и бошњачког језика*. Грац, Београд: Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität Graz, Београдска књига, 13–18.

Стојановић, 2019: Ј. Стојановић, У одбрану српског језика и „српских језика”: научни и стручни допринос Милоша Ковачевића. Београд: *Српски језик: студије српске и словенске*, *24* (1), 71–86.

Извор

Бошковић и др., 2021: A. Bošković, M. Iličić, S. Zlotrg, I. Adamović, I. Radovanović, S. Asotić, Đ. Đurović, B. Milanović, (n.d.). *Naš jezik: Digital learning resource for elementary Bosnian – Croatian – Serbian*. Columbia University: Language Resource Center. https://bcs.lrc.columbia.edu

Aleksandar M. Novaković

THE STATUS OF THE SERBIAN LANGUAGE IN THE TEXTBOOK *NAŠ JEZIK* OF COLUMBIA UNIVERSITY

Summary

This paper analyzes the content of the textbook *Naš jezik: Digital Learning Resource for Elementary Bosnian, Croatian, and Serbian*, which was designed and published at Columbia University in the United States. The research focuses on how the Serbian language is presented in relation to its political variants – Croatian and Bosnian. Using the descriptive method, the study examines the extent to which the textbook deviates from linguistic and historical facts in favor of politically motivated interpretations. Special attention is given to the presentation of fundamental issues concerning the Serbian language – its historical development, naming, geographical distribution, the use of the Cyrillic script, and the Ekavian and Ijekavian pronunciations. The results of the research show that the textbook encourages the artificial separation of what is essentially one language, thereby promoting an ideological approach to learning and teaching instead of a scientifically grounded linguistic perspective. The paper highlights the need for a critical re-evaluation of teaching materials used in foreign educational institutions, especially when they deal with sensitive issues of national and linguistic identity.

Keywords: Serbian language, Bosnian language, Croatian language, politics, *Naš jezik* textbook, Cyrillic, Ekavian and Ijekavian pronunciation